

S. Sayısı : 184

Ödünç para verme işleri hakkındaki 2279 sayılı kanuna ek kanun lâiyhası ve İktisad, Adliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/950)

T. C.

Başvekâlet

Kararlar müdürlüğü

Sayı: 6/318

24 - I - 1938

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Ödünç para verme işleri hakkındaki 2279 numaralı kanuna ek olarak İktisad vekilligince hazırlanan ve İera Vekilleri heyetinin 15 - I - 1938 tarihli toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil

C. Bayar

Ödünç para verme işleri hakkındaki 2279 numaralı kanuna ek kanun lâiyhasının esbabı mucibesile

Bundan dört buçuk sene evvel memleketimizde yüzde otuz ve hatta daha yüksek faizler cari iken, Yüksek Meclisin kabul buyurduğu ödünç para verme kanununun tatbiki neticesinde, faiz hadleri bilhassa bankalarımızda bu yüksek derecelerden % 12 ye düşmüştür.

Yüksek Meclisin tedkik ve tatbikine arzolunan bu kanun lâiyhası ile de, bu defa, ödünç para verme muamelelerinde yüzde sekiz buçuktan fazla faiz alınmamasının temini istenilmektedir.

Hatırlarda bulunduğu üzere, 1933 senesinde, nihayet % 25 den fazla faizi filen meneden bir sistem teklif ederken, ne Hükümet ne de Meclis bu dereceye kadar olan faizleri normal görmemiş, fakat, o zaman için bu hareket atisi olan bir merhale tarzında telâkki edilmişti. Bu görüş tarzını Adliye encümeniniz şöyle ifade ediyordu. « . . . Hemen söyleyebiliriz ki, encümenimiz, bu kanunda yazılı faiz hadlerini hiç te tabii görmemiş ise de, akitte faiz serbestiyeti hakkındaki umumî hükümden istifade eden tefeciler ve bazı vilâyetlerdeki küçük sermayeli ve banka namı altındaki ikraz müesseseleri tabloda (yani kanunun 9 ncu maddesinde) yazılı mikdarlardan daha yukarı muamele yapmakta olduklarından bu maddeyi filî vaziyetin tenkis ve tahdidine hâdim olabilmek mülâhazasıyla kabul etmek zaruretinde kalmıştır.»

Bu satırlar Hükümetimiz için memleketimizde faizim ucuzlatılması hususunda açılan yolda devam etmek gibi sarîh bir temenniye ihtiva ediyordu.

İşte umumî heyetinizin arzularına tercüman olan bu temenni dört buçuk senelik tecrübenin tesvikile birleşince, ödünç para verme muamelelerinde faizi yüzde sekiz buçuğa kadar indiren böyle bir kanun lâiyhasını hazırlayıp kabulünüze arz etmek bizim için bir vazife haline gelmiştir.

Takdim kılınan lâiyhanın birinci maddesile ödünç para verme kanununun 9 ncu maddesi bu maksada göre tadil edilerek bilûmum ödünç para verme muamelelerinde % 8,50 den fazla faiz alınması menedilmiş, ancak açık kredi şeklinde cereyan eden mahdud mikdardaki muameleler için en çok % 12 ye kadar faiz alınmasına müsaade olunmuştur.

Şu kadar ki, mükteseb haklara, her zaman olduğu gibi, bu defa da riayet edilmiş olmak için, lâiyhanın ikinci maddesile, 1 son kânun 1938 tarihinde mevcud olup ödünç para verme kanunu ile bankalar kanununa uygun bulunan kredi mukavelelerinin faize müteallik hükümleri beş sene müddetle mahfuz bulundurulmuştur. Beş senenin nihayetinde, bu mukaveleler munkazi olmamış bu-

lunsalar bile, artık bu kanun hükümlerine tâbi tutulacaklardır.

Bu münasebetle mezkûr kanunun tekrar gözden geçirildiğine göre, 15 nci maddenin koyduğu faiz tabirinde tatbikatta görülmüş olan bazı çetinliklerin izalesi de düşünülmüş ve madde tavzihe müteallik bir tadil de bulunmuştur.

Ödünç para verme müesseseleri, emtia üzerine avanslarda olduğu gibi müşteriden ardiye, ekspertiz ve sigorta ücreti gibi hakikî bir hizmet mukabilinde bazı ücretler almaktadırlar. Bu nevi ücretler ödünç para verme müesseselerinin ve faizin aslı unsurlarından olmayıp, müşteri malını başka bir yerde dahi depo ve sigorta ettirdiğine de aynı ücreti vereceğinden, faiz tabirinden bunların sa- rahatlen çıkarılması muvafık görülmüştür.

İktisad encümeni mazbatası

T. B. M. M.

İktisad encümeni

Esas No. 1/950

Karar No. 21

9 - III - 1938

Yüksek Reisliğe

Ödünç para verme işleri hakkındaki 2279 numaralı kanuna ek olarak İktisad vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 15-I-1938 tarihli toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan ve Encümenimize havale buyurulan kanun lâyihası Encümenimizde müzakere edildi :

2279 numaralı kanun ile normal faiz haddi % 12 olarak tesbit edilmiş olmakla beraber % 25 den fazla faiz filen menedilmiş ve 9 ncu maddesi ile % 12 den fazla olarak alınan faizlerden yüzde nisbeti itibarı ile idarei hususiyeler lehine ayrılan kısmı ile en yüksek faiz olan % 25 miktarı ödünç para veren müesseselere ancak % 17,5 miktarında bir menfaat temin etmiş bulunmakta idi. Bu kanunun tatbik sahasına girdiği dört buçuk senedenberi hemen hemen bütün bankaların % 12 den fazla faizle muamele yapmaktakları ve bundan fazla faizle muamele yapagelmekte olan müesseselerin de adedi pek az olduğu İktisad vekâletini temsilen Encümenimize gelen Ticaret umum müdürü tarafından izah edilmiştir.

İşbu kanuna ek olarak bu defa gelen lâyihada faizin ucuzlatılması ve tefeciliğin menî hususunda açılan mücadelede devam edilmek gayesi istihdaf ve faiz haddi % 8,5 olarak tesbit edilmiş bulunmaktadır. Hayatı ucuzlatmak için alınması kararlaştırılan tedbirler arasında bilhassa iktisadî mevzuda bu gayeyi temine ya-

rayacak olan bu faiz miktarının indirilmesi keyfiyetini en mühim sebeplerden telâkki eden ve yapacağı diğer bir çok iktisadî faydaları gören Encümenimiz Hükûmetin teklif eylediği bu kanun lâyihasını şükranla kabul eylemiştir. Lâyihanın birinci maddesinin ikinci fıkrasında tasrih edilen yüzde sekiz buçuk faiz miktarının aynı maddenin üçüncü fıkrasında zikredilen açık kredi şekillerindeki muamelelerde yüzde on ikiye kadar faiz alınabileceği kaydinin şümulü derecesi üzerinde tevakkuf eden Encümenimiz Hükûmet tarafından vaki olan beyanatta açık kredinin karşılıksız ve teminat-sız ikrazlara münhasır olduğu ve kefaletli ve karşılıklı ikrazların ikinci fıkra hükmüne dahil bulunduğu bankalar kanununun 21 nci maddesindeki tarifat bu hususta vazih bir fikir verdiği zikredilmiş olmakla bu eksiltme keyfiyetinin hemen hemen bütün banka muamelelerine şamil olabileceği kanaatine vâsıl olmuştur. 2279 numaralı kanunun 14 ncu maddesinde yapılan tadilat ve 15 nci maddesinde yeniden yapılan hükümlerle tahrir edilen şekil aynen kabul edilmek suretile lâyihanın birinci maddesi ve işbu kanun lâyihası hükümlerinin tatbiki- le haleldar olması muhtemel olan mükteseb haklara da dokunulmamak için bazı hükümleri ihtiva etmek üzere tedvin edilmiş olan ikinci maddesi üçüncü ve dördüncü maddelerle aynen kabul

edilmiştir.

Havalesi mucibince Adliye encümenine tevdi edilmek üzere Yüksek Reislığe sunulur.

İktisad E. Reisi M. M. N. Kâtib
İzmir Niğde Niğde

R. Köken Dr. R. Ferid Talay Dr. R. Ferid Talay

İzmir

Benal Arman

Gazi Anteb

R. Güres

Giresun

Muzaffer Kılıç

Aydın

N. Topcoğlu

Gazi Anteb

B. Kaleli

Kocaeli

İ. Dıblan

Eskişehir

Emin Sazak

Konya

Kâzım Okay

Adliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Adliye encümeni

Esas No. 1/950

Karar No. 24

21 - VI - 1938

Yüksek Reislığe

Ödünç para verme işleri kanununa ek olarak İktisad vekilligince hazırlanıp İcra Vekilleri Heyeti tarafından Başvekâletin 24 - I - 1938 tarih ve 6/318 sayılı tezkeresile Büyük Meclise arzolan lâyiha Adliye encümenine havale edilmekle İktisad encümeninin mazbatasile birlikte İktisad vekâleti tarafından gönderilen İç ticaret umum müdürünün huzurile tedkik ve müzakere olundu:

Yüksek faizlerle ödünç para verme işlerinin memleket iktisadiyatı üzerinde yaptığı zararlı tesirleri önlemek için 1938 senesinde Büyük Meclise kabul edilerek bu gün tatbik mevkiinde bulunan 2279 sayılı kanunun 3 maddesini değiştiren ve bu değişiklik sebebiyle yapılmış olan mukavelelerin bir müddet için devamına da hüküm koyan bu kanun lâyihası halk ve memleket hakkında meri kanun temin ettiği faydaların inkişafı mucib olmak bakımından esas itibarile Encümenimizce kabul ve müzakereye şayan görülmüştür.

Lâyihanın birinci maddesi 2279 sayılı kanunun 9, 14 ve 15 nei maddeleri yerine kaim olacak maddeyi tesbit etmiştir.

Bu maddelerden 9 neu maddenin yeni aldığı şekil ödünç para verme işlerinde yüksek faiz haddinin yüzde sekiz buçuğa ve teminat ve kefaletsiz olarak yapılan açık kredi muamelelerinde yüzde on ikiye kadar olabileceği hükmünü ihtiva etmektedir. Bununla umum bankalar ve faizle para kazanmak için ödünç para verme işleriyle meşgul olan hakikî veya hükmî eşhasın bu haddenden fazla miktar faiz alamıyacakları kabul olunmaktadır.

Maddenin yeni şekline göre hükmünün şumul

derecesi encümenince münakaşa ve müzakere edilmiş ve varılan netice; zaten meri kanundaki hükmün bankalarla faizle ödünç para vermeyi meşgale ittihaz eden banger misillü eşhas hakkında olup bu tadil de ancak asıl kanunun birinci maddesinde izin almaya mecbur hükmî ve hakikî eşhas ile bankaların ikraz işlerinde tâbi olacakları hükmü tazammun edib yoksa faiz yürütülecek bütün ticarî alış verişlerde ve tefeci tabirinin medlûlüne girmeyen hususî ödünç para verme işlerinde faiz haddini umumî şekilde tesbit eden bir hüküm olmadığıdır. Hatta ticaret yapmaya esas nizamnameleri mucibince salâhiyetli olan bankaların bu kabil ticaret işlerinde bu lâyiha hükmünün tatbik edilmeyeceği tabii görülmüş ve sarıh olan bu kanun metninde bir kayid konarak tesbitine lüzum görülmemiştir.

Tefeciliği tarif eden 14 neu maddedeki değişiklik, bu lâyiha ile 9 neu maddede tesbit edilen yüksek haddinden fazla mikdarla faizle ödünç para veren kanunda yazılı banka ve hükmî ve hakikî eşhasın tefeci sayılacağıın ilâvesi lüzumundan dolayı yapılmıştır.

On beşinci madde de faiz tabirine komusyon ve hesap masraflarının dahil bulunduğunu ve ancak tahakkuk emiş sigorta, arziye ve eksper ücretleriyle muamele vergisinin faizden hariç olduğunu tasrih maksadile tertib edilmiştir.

Meri kanuna göre evvelce yapılmış ödünç para verilmesine müteallik mukavelelerin bu lâyihanın kanun halini iktisab ile meriyete geç-

mesinden itibaren üç sene için devam edebileceğini ve bu müddetten sonra iktisadî vaziyete göre lüzum görülürse İcra Vekilleri Heyetinin bir sene daha bunu temdide salâhiyetli olduğunu gösteren hüküm Hükûmetle mutabakat hâsıl olarak muvakkat madde halinde lâyhaya dercolunmuştur.

Encümenimizce değiştirilerek yazılan bu lâyiha havalesi mucibince Bütçe encümenine tev-

di olumak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.		
Ad. E. Reisi	M. M.	Kâtib
Çorum	Kocaeli	Erzurum
Münir Çağıl	Salâh Yargı	Fuad Sirmen
Kayseri	Antalya	Bursa
H. F. Perker	T. Arıcan	S. Ferid Talay
Balıkesir	Kocaeli	Ankara
O. Niyazi Burcu	H. Hayri Tan	M. Ökmen
Kayseri	Manisa	
R. Özsoy	Refik İnce	

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe encümeni
Mazbata No. 123
Esas No. 1/950

17 - V - 1938

Yüksek Reisliğe

Ödünç para verme işleri hakkındaki 2279 sayılı kanuna ek olarak hazırlanmış Başvekâletin 24 - I - 1938 tarih ve 6/318 sayılı tezkeresiyle Yüksek Meclise sunulan kanun lâyihası İktisad ve Adliye encümenleri mazbatalarile birlikte encümenimize verilmiş olmakla İktisad vekili Şakir Kesebir hazır olduğu halde okundu ve konuşuldu:

Lâyiha 2279 sayılı kanunun 9 ncu maddesile tesbit edilmiş bulunan faiz haddini indirmektedir. Memlekette faiz haddi serbest olarak cereyan etmekte iken 2279 sayılı kanun bu haddi tesbit etmiş ve mezkûr kanunla % 25 den fazla faiz almak filen menedilmiş ve bankalarca da % 12 den fazla faiz alınmamakta bulunmuş olduğu halde bu lâyiha ile azamî faiz miktarı % 8 buçuk olarak tayin edilmiş bulunuyor.

Kredinin ucuzlatılması yolunda başlıyan teşebbüsün tatbikatında ikinci merhale teşkil eden bu hareket yerinde görülmüş ve bu bakımdan lâyiha esas itibarile encümenimizce de kabul olunmuştur.

Adliye encümenince hazırlanan şekil müzakeremize esas tutulmuş ve bu şekil üzerinde encümenimizce aşağıdaki değişiklikler yapılmıştır.

1 — Lâyihanın yazılış şekli muhtemel bir karışıklığa meydan vermemek maksadile değiştirilmiş ve kanunda tadil edilen her madde bir fıkra olarak değil müstakil bir madde olarak

yazılmıştır.

2 — Lâyihanın 15 nci maddesinde faiz tabirinde hangi masrafların dahil bulunduğu ve hangilerinin dahil olmayacağı sarahatle yazılı olduğu halde 9 ncu maddede yine bu masraflardan bahsedilmesini faydasız bir tekerrür sayan encümenimiz 9 ncu maddeyi sadece faiz haddini ifade eden bir madde şekline koymuştur.

14 ncu madde dahi ifadeye daha ziyade vuzuh vermek maksadile yeniden yazılmıştır. Muvakkat maddenin yazılış tarzı üzerinde tevakkuf olunmuştur. Yapıldıkları zamanlardaki kanunlara göre faiz haddi tesbit edilmiş bulunan ödünç para verme mukavelelerini amme intizamına aid bir hükmü ifade eden bu kanunun şümülünden kurtarmak maksadile sevk edildiği anlaşılan bu maddenin maksadı daha iyi ifade eder şekilde yeniden yazılması lüzumlu görülmüş ve üç seneden sonra Vekiller Heyetince tenzil edilen faiz haddinin mevcut mukavelelere tatbiki müddetinin bir sene daha uzatılabileceğine aid olan hükmünün bu hususun icab ederse yeniden bir madde kanuniye ile Meclisten salâhiyet istenebileceği düşünülerek lâyhadan çıkarılmasına karar verilmiş ve mezkûr sebeplerden dolayı madde yeniden yazılmıştır.

Diğer maddeleri aynen kabul edilmiş bulunan lâyiha Umumî Heyetin tasvibine konulmak üzere

Yüksek Reislığe sunuldu.

Reis	Reis V.	M. M.	Gümüşane	Manisa	Maraş
Burdur	Isparta	Trabzon	D. Sakarya	T. Türkoğlu	A. Tiridoğlu
M. Şeref Özkan	Mükerrem Ünsal	R. Karadeniz	Mardin	Muş	Muş
Kâtib			R. Erten	Ş. Ataman	Ş. Çiloğlu
İstanbul	Balıkesir	Gazi Anteb	Ordu	Seyhan	Siird
F. Öymen	E. Adakan	A. H. Ayerdem	H. Yalman	N. Eldeniz	M. Mayakon
			Sıvas		
			Remzi Çiner		

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Ödünç para verme işleri hakkındaki 2279 numaralı kanuna ek kanun lâiyhası

MADDE 1 — 2279 numaralı Ödünç para verme işleri kanununun 9, 14 ve 15 nci maddeleri aşağıda yazılı şekillerde değiştirilmiştir:

Madde 9 — Ödünç para verme işlerinde, 15 nci maddede yazılı komisyon ve masraflar da dahil olduğu halde, yüzde sekiz buçukdan (dahil) fazla faiz almak yasaktır.

Ancak, açık kredi şeklindeki muamelelerde yüzde on ikiye (dahil) kadar faiz alınabilir.

Madde 14 — Bu kanunun hükümlerine tâbi hakikî veya hükmi şahıslardan 9 ncu madde hükmüne aykırı hareket edenlere veya 1 nci madde mucibince izin usulüne tâbi olup da izinsiz faizle ödünç para vermediği itiyad edinenlere veya beyannamelerindeki şartlarını veya faiz hadlerini muvazaa ile gizleyen hakikî veya hükmi şahıslara tefeci denir.

Madde 15 — Faiz tâbirinde, ödünç para verme mukabilinde borçludan komisyon ve hesap masrafı vesair her ne nam ile olursa olsun alınan para dahildir.

Ancak, mütehakkak sigorta ücretleri, ardiye ve eksper ücretleri faiz tabirinden hariçtir.)

MADDE 2 — 1 ikinci kanun 1938 tarihinde mevcut bulunan ve ödünç para verme ve bankalar kanunları hükümlerine uygun olarak yapılmış olan mukavelelerin faiz haddine müteallik hükümleri, bu kanunun neşri tarihinden itibaren, beş sene müddetle devam edebilir.

ADLİYE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

18 - VI - 1933 tarih ve 2279 sayılı ödünç para verme işleri kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve muvakkat bir madde eklenmesine dair kanun lâiyhası

MADDE 1 — 2279 sayılı ödünç para verme işleri kanununun üç maddesi aşağıda yazılı şekillerde değiştirilerek numaraları hizalarında yazılan maddelerin yerine ikame olunmuştur:

Madde 9 — Ödünç para verme işlerinde, on beşinci maddede yazılı komisyon ve masraflar da dahil olduğu halde yüzde sekiz buçukdan fazla faiz almak yasaktır.

Ancak; Açık kredi şeklindeki muamelelerde yüzde on ikiye kadar faiz alınabilir.

Madde 14 — Birinci maddeye göre izin almaya mecbur olan hakikî veya hükmi şahıslardan bu mecburiyete riayet etmeyerek ödünç para verenlere veya dokuzuncu madde hükmüne aykırı hareket eyleyenlere veya beyannamlarındaki şartlarını yahud faiz bedellerini muvazaa ile gizleyenlere veya izinsiz faizle ödünç para vermeyi itiyat edenlere tefeci denir.

Madde 15 — Faiz tabirinde, ödünç para verme mukabilinde borçludan komisyon ve hesap masrafı ve sair her ne nam ile olursa olsun alınan para dahildir.

Ancak tahakkuk eden sigorta, arziye ve eksper ücreti ile damga resmi ve muamele vergisi faiz tabirinden hariçtir.

MUVAKKAT MADDE — Ödünç para verme işleriyle bankalar kanunları ahkâmına uygun olarak yapılmış olan mukavelelerin faiz haddine müteallik hükümleri bu kanunun neşri tarihinden itibaren üç sene müddetle devam edebilir. Şu kadar ki, İcra Vekilleri Heyeti bu müd-

BÜTÇE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

Ödünç para verme işleri kanununun bazı maddelerini değiştiren kanun lâyhası

MADDE 1 — Ödünç para verme işleri hakkındaki 8 haziran 1933 tarih ve 2279 sayılı kanunun 9 ncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Ödünç para verme işlerinde % 8,5 dan fazla faiz almak yasaktır.

Ancak açık kredi şeklindeki muamelelerde % 12 ye (12 dahil) kadar faiz alınabilir.

MADDE 2 — Mezkûr kanunun 14 ncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Birinci maddeye göre izin almağa mecbur olan hakiki veya hükmî şahıslardan bu mecburiyete riayet etmiyerek ödünç para vermeği itiyat edenlere veya 9 ncu ve 15 nci maddeler hükümlerine aykırı hareket eyliyenlere ve beyannamelerindeki şartları ve faiz hadlerini muvazaa ile gizliyenlere tefeci denir.

MADDE 3 — Mezkûr kanunun 15 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Faiz tabirinde, ödünç para verme mukabilinde borçludan komuşyon ve hesap masrafı ve sair her ne nam ile olursa olsun alman para dahildir.

Ancak tahakkuk eden sigorta, ardiye ve eksper ücreti ile damga resmi ve muamele vergisi faiz tabirinden hariçtir.

MUVAKKAT MADDE — Bu kanunun meriyetinden evvel mevcut kanunlara uygun olarak yapılmış mukavelelerin faize müteallik hükümlerine üç seneyi tecavüz etmemek şartile mukaveledeki müddetin devamınca riayet olunur. Ancak tarafların birrıza faiz hadlerini in-

Hü.

Ad. E.

MADDE 3 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 4 — Bu kanunun tatbikına İcra Vekilleri heyeti memurdur.

15 - I - 1938

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.
<i>C. Bayar</i>	<i>Ş. Saracoğlu</i>	<i>K. Özalp</i>
Da. V.	Ha. V.	Mal. V.
<i>Ş. Kaya</i>	<i>Dr. T. R. Aras</i>	<i>F. Ağralı</i>
Mf. V.	Na. V.	İk. V. ve Zr. V. V.
<i>S. Arıkan</i>	<i>A. Çetinkaya</i>	<i>Ş. Kesebir</i>
S. İ. M. V.	G. İ. V.	
<i>Dr. H. Alataş</i>	<i>Rana Tarhan</i>	

detin bir sene daha uzatılmasına karar vermeğe salâhiyetlidir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun hükümlerini tatbika İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

B. E.

dirmeğe hakları her zaman mahfuzdur.

MADDE 4 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 5 — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

